

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-02-18

Vår referens

Louise Lagerlund

Stadsjurist

louise.lagerlund@malmö.se

Remiss Justitiedepartementet - Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)

STK-2024-1559

Sammanfattning

Justitiedepartementet har för yttrande översänt utredningen ”Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)”.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Justitiedepartementet - Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)
- Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 250123 § 27 muntlig Reservation (SD) och Reservation (M)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen delegationsbeslut 250130
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Remissvar grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 250129 §1
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250224 Remiss Justitiedepartementet - Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-02-24

Kommunstyrelsen 2025-03-05

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontoret, avdelningen för intern ledning och stöd

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

Justitiedepartementet har för yttrande översänt utredningen ”Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20)”.

Enligt gällande rätt är det tillåtet för kusiner att ingå äktenskap. Utländska äktenskap erkänns som huvudregel inte i Sverige om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha omfattats av hinder mot äktenskapet enligt svensk lag. Detta innebär att utländska kusinäktenskap i dag erkänns i Sverige. Detsamma gäller äktenskap med ett syskons avkomling.

I promemorian görs bedömningen att det vid kusinäktenskap finns en särskild risk för att flickor och kvinnor, men även andra, utsätts för hedersförtryck, tvång och annan ofrihet.

Mot bakgrund härav föreslås i promemorian att ett förbud mot kusinäktenskap införs i äktenskapsbalken. Ett sådant förbud bedöms kunna bidra till att motverka hedersförtryck och annan ofrihet i samband med ingående av äktenskap och utgöra ett komplement till andra åtgärder på området. Det föreslås att förbudet inte ska vara förenat med en möjlighet till dispens. Bedömningen görs att ett dispensförfarande skulle få till följd att ett förbud mot kusinäktenskap inte blir en tillräckligt effektiv åtgärd för att uppnå det avsedda syftet med lagstiftningen. För det fall ett kusinäktenskap skulle ingås trots förbudet föreslås att en make ska ha rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Talan om äktenskapsskillnad ska i dessa fall även kunna föras av allmän åklagare.

I uppdraget har även ingått att överväga äktenskapshinder mellan andra nära släktingar. I detta sammanhang har framkommit att äktenskap mellan syslingar är vanligt förekommande i delar av världen och att sådana äktenskap även förekommer i hederskontexter i Sverige. Utredningen bedömer dock att ett förbud mot äktenskap som omfattar syslingar skulle vara en alltför långtgående inskränkning. Detsamma

gäller äktenskap mellan en kusin och en annans kusins barn. Utredningen förslår därför inte att dessa släktskap ska omfattas av något äktenskapshinder.

När det gäller äktenskap mellan syskon och syskons avkomling har det inte framkommit att sådana äktenskap förekommer i någon nämnvärd utsträckning, varken i hederskontexter eller i andra sammanhang. Eftersom sådana äktenskap innebär ett ännu närmare släktskap än det mellan kusiner, för vilket ett förbud föreslås, görs i utredningen bedömningen att den mest ändamålsenliga och konsekventa regleringen är att ett förbud även omfattar sådana äktenskap. Utredningen förslår därför att det ska införas ett förbud mot äktenskap mellan dem, av vilka den ena är släkt i rätt nedstigande led med den andras syskon. I konsekvens med det föreslagna förbudet mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar föreslås i promemorian att dispensmöjligheten för äktenskap mellan halvsyskon och mellan helsyskon till följd av adoptionsförhållande tas bort.

För att på ett effektivt sätt kunna motverka hedersförtryck i Sverige föreslår utredningen vidare att utländska kusinäktenskap inte ska erkännas här i landet. Erkännandeförbudet ska vara generellt och omfatta alla kusinäktenskap, oavsett makarnas anknytning till Sverige vid tidpunkten för äktenskapets ingående. Detsamma ska gälla för utländska äktenskap mellan syskon och syskons avkomling. Erkännandeförbudet ska gälla oavsett om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående fanns hinder mot äktenskapet enligt svensk lag. Det ska alltså som huvudregel gälla även utländska äktenskap som har ingåtts före lagens ikraftträdande. För att undvika orimliga konsekvenser för de personer som berörs och för att leva upp till Sveriges europarättsliga åtaganden föreslås att det ska finnas möjlighet att göra undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. När det gäller äktenskap som ingås enligt svensk lag föreslås äldre bestämmelser gälla för ett äktenskap som har ingåtts före ikraftträdandet eller som ingås efter ikraftträdandet med stöd av ett tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet. Äldre bestämmelser föreslås också gälla om en ansökan om tillstånd har kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet och prövningen sker efter ikraftträdandet. För äktenskap som ingås enligt utländsk lag ska äldre bestämmelser om erkännande gälla för äktenskap som har registrerats av Skatteverket i folkbokföringsdatabasen före ikraftträdandet.

Promemorian har skickats på internremiss till arbetsmarknads- och socialnämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden har i huvudsak anfört följande.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anför att förslaget om förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar må ha en god intention om att komma åt hedersförtryck men att den missar målet då par som förbjuds att gifta sig kan välja att leva som sambos eller i ett religiöst äktenskap där tvånget och ofriheten i allra högsta grad kan finnas. Nämnden uttrycker också en oro för den stigmatisering som denna utredning kan bidra till genom att olika grupper pekas ut.

Mot bakgrund av nämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck är det positivt med insatser som försöker stävja och motarbeta hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar eller annan påverkan och sådan lagstiftning borde välkomnas enligt nämnden. Nämnden ställer sig dock frågande till om detta förslag är en sådan åtgärd som kommer att motverka hedersförtryck, eller om det främst tjänar som en signal om vilka sedvänjor samhället tar avstånd ifrån respektive tolererar. Detta gäller i synnerhet då faktiska data av hur många som lever i kusinäktenskap som ingåtts till följd av påtryckningar eller annan påverkan i en hederskontext saknas i sammanhanget.

I promemorian har det inhämtats underlag om förhållandena i Sverige. Där framträder en bild av att förekomsten av ett kusinäktenskap är en indikation på att kvinnan lever i en kontext med starka hedersnormer, där våld och förtryck är mer frekvent förekommande. Men även att kusinäktenskapet som sådant inte är problemet i sig, utan det är det faktum att en person inte har möjlighet att själv välja sin partner eller att lämna äktenskapet.

Även här ställer sig nämnden frågande till om kusinäktenskapet som sådant utgör det centrala problemet, om syftet med lagstiftningen är att motverka hedersförtryck och ofrihet vid äktenskap, eller om tvånget är problemet.

Vidare ställer sig nämnden frågande till hur effekterna av förslaget ska följas upp, om syftet att motverka hedersförtryck och ofrihet vid äktenskap uppnås genom förslaget.

Trots de frågor nämnden väckt ser man positivt på insatser som försöker stävja och motarbeta hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar eller annan påverkan, och har inget att invända mot de föreslagna lagändringarna.

Jacqueline Maly (SD) och Mia Lindqvist (SD) reserverade sig muntligen mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Farishta Sulaiman (M), Ingrid Gunnarson (M) och Anna Adell (M) inkom med en skriftlig reservation.

Grundskolenämndens yttrande

Grundskolenämnden har i huvudsak anfört följande.

Grundskolenämnden anför att remissen innehåller få delar som berör grundskolenämndens verksamhet.

För grundskolenämnden är det av vikt i sammanhanget att hänsyn tas till elevernas situation om de är barn till vårdnadshavare som är kusiner med varandra eller som har en släktrelation som blir begränsad enligt remissens förslag och att det finns stöd att få för eventuella följder av ett förbud.

Grundskolenämnden vill även särskilt poängtera att den föreslagna lagstiftningen om förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar kommer att innebära ett ökat ansvar för skolväsendet. Lagstiftningen kan medföra att skolorna behöver tillgång till resurser och ökad kompetens för att identifiera elever som lever i familjeförhållanden där kusinäktenskap är norm, samt kompetens för att upptäcka och agera i fall där elever riskerar att utsättas för kusinäktenskap genom tvångsäktenskap, antingen som minderåriga eller vid misstanke att ett barn riskerar att giftas bort med en kusin eller nära släkting när barnet är myndigt. Det är avgörande att skolväsendet ges tillräckligt stöd och verktyg för att kunna förebygga, hantera och skydda elever i dessa situationer.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har i huvudsak anfört följande:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden välkomna utredningens förslag om förbud mot kusinäktenskap och andra nära släktingar och bedömer att de föreslagna åtgärderna kan stärka arbetet med att motverka hedersförtryck och äktenskap som ingår till följd av påtryckningar eller annan påverkan.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret delar nämndernas bedömningar och har upprättat ett förslag till yttrande i enlighet härmed.

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare
Jonas Rosenkvist Avdelningschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör